

ŽIDOVSKÝ HŘBITOV V POUTNOVĚ

Lukáš Svoboda

U vesničky Poutnov je v polích skryt malý židovský hřbitov. Jedná se o jedinou dochovanou památku na židovskou komunitu, která zde působila více než dvě stě let. Samotná obec Poutnov se nachází v Karlovarském kraji v jihovýchodní části Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, v místech, kde se rozprostírá Tepelská vrchovina. Od města Teplá je vzdálena čtyři a půl kilometru severozápadním směrem. V minulosti se pro vesničku používaly také názvy Potruzovo, Putново¹ nebo také Pautek.² V literatuře se můžeme nejčastěji setkat s německým názvem Pauten,³ někdy psáno jako Pauthen.⁴ Nejstarší zmínka o Poutnově pochází z falša, které se hlásí k roku 1214. První doloženou zprávu o vsi lze nalézt v městském privilegiu pro Bečov, kdy k roku 1399 je zmíněn Andreas von Patten (Pawten). Pečetí tohoto pána je opatřeno i Horní právo pro obec Prameny v roce 1408.⁵ Vlastníci obce se neustále měnili, několikrát jím byl i klášter Teplá, například v 16.⁶ a 17. století.⁷ Nejdéle byl Poutnov v držení rodiny Schindel von Hirschfeld, které patřil od první třetiny 17. století⁸ až do první poloviny 18. století.⁹ V devatenáctém století byl po dobu dvaceti let až do své smrti roku 1863 majitelem hrabě Adalbert Deym.¹⁰ Hrabě Deym je znám ze své účasti na událostech roku 1848, především jako předseda Svatováclavského výboru.¹¹ V roce 1865 kupuje poutnovské zboží vévoda Alfred Carl August Constantin von Beaufort-Spontin. V držení šlechtického rodu Beaufort-Spontin zůstává Poutnov i na začátku 20. století.¹²

Židovské osídlení v Poutnově se předpokládá již od sedmnáctého století, kdy v obci měla být vybudována synagoga.¹³ Zmínku o židovských obyvatelích obce lze také nalézt v soupisech židovských obyvatel, které byly pořizovány od dvacátých let osmnáctého století až do počátku devatenáctého století. Z tohoto pramenu se dozvídáme, že židovská obec se v osmnáctém století rozrůstala a v roce 1793 čítala devět rodin s 53 obyvateli. Jednalo se především o obchodníky se střížním a použitým zbožím. Obec měla i svého vlastního učí-

1 Franz KLEMENT, *Der politische Bezirk Tepl, Tachau 1882*, s. 98.

2 Archiv Katastrálního úřadu Praha (dále AKÚ Praha), Císařský otisk Stabilního katastru, Gemeinde Pautek Nr. 358, 6057.

3 F. KLEMENT, c. d., s. 98. Anton GNIRS, *Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in den Bezirken Tepl und Marienbad, Augsburg 1932*, s. 213.

4 Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen, Prag 1838*, s. 275.

5 A. GNIRS, c. d., s. 213.

6 Milan HLINOMAZ, *Klášteř premonstrátů Teplá, Karlovy Vary 2003*, s. 95.

7 Franz KLEMENT, *Der politische Bezirk Tepl, Tachau 1882*, s. 100.

8 A. GNIRS, c. d., s. 213.

9 J. G. SOMMER, c. d., s. 274, uvádí jméno Schlindel, pravděpodobně se jedná o tiskařskou chybu tvar Schlindel je uveden i v knize Franze Klementa vydané o čtyřicet čtyři let později. Možná pozdější autor čerpal ze starší knihy a daný tvar jména použil beze změny. F. KLEMENT, c. d., s. 99.

10 F. KLEMENT, c. d., s. 99.

11 František ČAPKA, *Dějiny zemí koruny České v datech, Praha 1998*, s. 437.

12 *Slovník naučný, Praha 1903*, s. 351.

13 Zdeněk WIRTH, *Umělecké památky Čech, Praha 1957*, s. 616.

tele, kterým byl Isack Wolf.¹⁴ Před ním tuto funkci vykonával Lebel Abraham.¹⁵ Ve třicátých a čtyřicátých letech devatenáctého století žilo ve vsi jedenáct¹⁶ židovských rodin. Od druhé poloviny devatenáctého století se počet židovských obyvatel v obci snižoval, jako ostatně po celém venkově na území Čech a Moravy. Důvodem byla tzv. prosincová ústava z roku 1867, která zaručovala všem židovským obyvatelům monarchie všechny svobody a práva.¹⁷ Několik židovských rodin se přestěhovalo do blízkého města Teplá, které jim poskytovalo více možností k obživě a seberealizaci. V roce 1880 žilo v Poutnově 488 obyvatel, z toho již jen patnáct židů.¹⁸ V tomto roce byla údajně židovská náboženská obec připojena k jiné přílehlé náboženské obci v okolí, mohlo se jednat o Mariánské Lázně, Toužim nebo Bečov.¹⁹ V roce 1900 bylo ve vsi evidováno ještě osm židovských obyvatel, v následujícím desetiletí již v obci nikdo z nich nežije.²⁰

Domy židovských obyvatel se značily převážně římskými číslicemi,²¹ jak je tomu i ve většině případů v Poutnově. Dva domy stály v západní části návsi, na ně navazovala malá ulička, ve které se nacházely skoro všechny židovské domy spolu se synagogou. Tyto objekty jsou na císařských otiscích stabilního katastru označeny červeně. Nejedná se však přímo o domy zděné, jak by se mohlo usuzovat podle legendy přiložené k otiskům, ale o domy se zděnými komíny.²² Naproti tomu dům Isaka Neumanna na pozemku č. 26, který stál v severovýchodní části návsi, byl označen žlutě. V tomto domě byl pravděpodobně komín dřevěný. Barva na císařských otiscích tedy označovala spalnost objektu a jeho zabezpečení proti požáru.²³ Rozloha židovských obydlí dosahovala 20 až 30 sáhů čtverečních, což znamená 72 až 108 metrů čtverečních.²⁴ Budova vedená jako synagoga stála na pozemku č. 43 s číslem popisným 69²⁵ a její rozloha byla 40 sáhů čtverečních.²⁶ V tomto objektu se také nacházela škola, pekárna macesů, mikve a byt pro učitele. Majitelem byla židovská obec, kterou v roce 1859 pravděpodobně vedl Ferdinand Fischer.²⁷ V roce 1915 byla synagoga stržena.²⁸

Židovský hřbitov se nalézá jeden a půl kilometru severovýchodně od obce na bývalé cestě do Tisové. Tato cesta vede od vsi do poloviny cesty k hřbitovu starou alejí, pak již se dále

14 Marie WASKOVÁ, Jan Boháček, *Soupis Židovských rodin v Čechách a na Moravě z roku 1793*, Plzeňský kraj, Praha 2002, s. 115.

15 Jiří FIEDLER, *Poutnov, Židovské muzeum*, Praha 2006, s. 4.

16 J. G. SOMMER, c. d., s. 275.

17 Tomáš PĚKNÝ, *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, 2. vydání, Praha 2001, s. 125.

18 Josef RUSS, *Der Tepler Bezirk und seine Umgebung, Übersichts-Tabelle*, Marienbad 1936, s. 20.

19 J. FIEDLER, c. d., s. 3.

20 Tamtéž, s. 3.

21 Martin EBEL, *Číslování domů*, in: *Dějiny staveb, sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2005*, Plzeň 2005, s. 23.

22 Jiří ŠKABRADA, *K problematice barevného rozlišení vesnických staveb na mapách stabilního katastru v Čechách*, in: *Památky a příroda*, 9/1984, s. 203.

23 Tamtéž, s. 204.

24 1 sáh čtvereční měří 3,596652 metrů čtverečních, in: *Příruční slovník naučný*, IV. díl, Praha 1967, s. 5.

25 Národní archiv Praha (dále NA), 3067 SK DUPLIKAT, Duplicat Bau-Parzellen Protocoll der Gemeinde Pauten 1839.

26 143,86 m²

27 NA Praha, 3067 SK DUPLIKAT, Podepsán jako majitel v Seznamu katastrálních archů výtažních pro veškeré držitele pozemnosti v obci Poutnov.

28 Jiří FIEDLER, *Židovské obce na Toužimsku*, in: *IX. Historický seminář Karla Nejdla, sborník přednášek*, Karlovy Vary 1999, s. 65.

Mapka Poutnova v první polovině 19. století.

rozprostírají pole a pastviny. Samotný hřbitov je umístěn ve větší remízce, ve které dominuje několik větších smrků. Hřbitov má čtvercový tvar o rozměrech 18x18 metrů a s výměrou 324 metrů čtverečních je považován za jednu z nejmenších židovských nekropolí v Čechách a na Moravě.²⁹ Kolem hřbitova je postavena zeď z lomového kamene, která je na několika místech pobožena. Šířka zdi činí kolem padesáti centimetrů, a na jižní straně je zachována až do výšky sedmdesáti centimetrů. Bývalý vchod na hřbitov byl umístěn uprostřed východní zdi. Dlouhou dobu se hřbitov nacházel ve zpustlém stavu a většina náhrobků byla povalena. V květnu a v září 2007 skupina německých dobrovolníků z Aktion Sühnezeichen pod vedením Dr. Dietricha Erdmanna hřbitov vyčistila od spadáných větví a uschlých náletových dřevin. Všechny náhrobní kameny byly vyzdvíženy a některé z nich opraveny maltovým pojivem.

Dokumentace hřbitova probíhala od září 2005 do ledna 2008. Všechny stély byly očíslovány, změřeny a vyfotografovány. Očíslování náhrobků bylo provedeno od jihovýchodu k severozápadu a má pouze orientační charakter. Shodou okolností jsou nejmladší náhrobky označeny nízkými číslovkami a nejstarší nejvyššími. V současné době se na nekropoli nachází 47 náhrobků v sedmi řadách, jeden artefakt horní části macevy a jeden podstavec. Dvě stély lze označit za architektonické typy (náhrobky č. 8 a 21), ostatní jsou funkčního typu. U jednatřiceti náhrobků byly provedeny opisy textů, které byly následně přeloženy do češtiny. Z nich pochází šest z první poloviny a čtrnáct z druhé poloviny devatenáctého století. Jedenáct spadá do první třetiny dvacátého století. Nejdůležitější informace získané z opisů náhrobních textů jsou jména zesnulých a data jejich úmrtí. Totožnost každého zemřelého byla dále zjišťována v židovských matrikách zemřelých pro obec Poutnov, které se dochovaly

29 T. PĚKNÝ, c. d., s. 592.

Poutnovský hřbitov 19. 1. 2008.

se záznamy z let 1840 až 1931.³⁰ Zde bylo možné nalézt den a místo úmrtí zesnulého, dále jméno osoby, která tělo ohledala, den pohřbu, místo trvalého pobytu, věk a rodinný stav, příčinu úmrtí a někdy i jméno rodinného příslušníka, a to především otce nebo manžela. Takto nabyté informace o osobě uvedené na náhrobku byly dále porovnávány s údaji uvedenými v židovských matrikách narozených a oddaných pro Poutnov.³¹ Porovnány byly i se Soupisem židovských obyvatel v Čechách z roku 1793 a s Bau – Parzellen Protocoll der Gemeinde Pauten.³² Pomocí těchto dokumentů se podařilo u některých osob pochovaných na hřbitově v Poutnově zjistit jejich rodinné a majetkové vztahy. Na základě informací z matrik se dokázaly i přímé vazby židovských obyvatel z Poutnova s ostatními židovskými komunitami v dnešním Karlovarském a Plzeňském kraji, i v ostatních krajích v Čechách. Jednalo se především o obce Arnoltov, Bečov nad Teplou, Drmoul, Chodová Planá, Horní Kozolupy, Karlovy Vary, Kořen, Labuť u Tachova, Luka, Mnichov u Mariánských Lázní, Planá, Polná u Havlíčkova Brodu, Stráže u Tachova a dalších.

Přiblížme si takto získané informace na židovské rodině Lappertů, jejíž někteří příslušníci jsou pochováni na poutnovském hřbitově. Lappertovi žili v domě č. p. VI, který stál v uličce vybíhající z návsi západním směrem. V jeho blízkosti stávala synagoga. Na císařských otiscích stabilního katastru je označen číslem 39 a červenou barvou. Dům v roce 1839 patřil Moisesovi Lappertovi, později jeho dvěma synům Samuelovi a Seligmanovi. Samuel Lappert je

30 NA Praha, Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích (dále jen HBMA), 1674, 1675, 1676 a 1677.

31 NA Praha, HBMA 1670, 1671, 1672, 1673, 1676 a 1677.

32 NA Praha, 3067 SK DUPLIKAT.

Poutnovský hřbitov na podzim 2005.

v roce 1859 uveden jako jediný vlastník tohoto objektu.³³ O Moisesovi Lappertovi se podařilo zjistit, že byl familiantem s koncesí z roku 1801.³⁴ Jeho žena Barbara, rozená Funkensteinová, pocházela z Poutnova. Pravděpodobně byla dcerou Kopela a Evy Funkensteinových a v roce 1793 měla sloužit v Bečově.³⁵ Pan Moises Lappert zemřel 27. dubna 1866 v Poutnově a pohřben byl o dva dny později na místním hřbitově. Skonal jako vdovec ve věku 97 let, za příčinu jeho skonu byla stanovena sešlost věkem.³⁶ Úmrtí paní Barbary Lappertové se doposud nepodařilo zjistit. Oba manželé jsou uvedeni v poutnovské matrice oddaných při sňatku jejich syna Seligmanna a Anny, dcery Sandla Fischera z Kořene a Esther Grünhut ze Stráže u Boru na Tachovsku. Sňatek se uskutečnil 4. října 1849, oddávajícím rabinem byl Simon Popper z Bečova.³⁷ Měsíc po svatbě se jim 2. listopadu 1849 narodil syn Simon. Při porodu asistovala paní Katharina Haker z Poutnova domem č. p. 28. Obřizku provedl Samuel Kohn z Útviny.³⁸ Pan Simon Lappert je uveden na náhrobku č. 1 na poutnovském hřbitově. Skonal 11. srpna 1914 v Teplé v domě č. p. 279. Pohřben byl o dva dny později. Zemřel ve věku 65 let na ochrnutí srdce.³⁹ Manželům Seligmanovi a Anně Lappertovým se 15. prosince 1852 na-

33 NA Praha, 3067 SK DUPLIKAT, Duplicat Bau-Parzellen Protocoll der Gemeinde Pauten 1839. J. FIEDLER, c. d., s. 4.

34 Tamtéž, s. 2.

35 M. WASKOVÁ, J. BOHÁČEK, c. d., s. 113.

36 NA Praha, HBMA 1677, Matrika zemřelých 1896-1931.

37 NA Praha, HBMA 1676, Matrika oddaných 1840-1868.

38 Tamtéž, Matrika narozených 1840-1867.

39 NA Praha, HBMA 1675, Matrika zemřelých 1896-1931.

rodila dcera Katharina.⁴⁰ O Katharině Lappertové se podařilo zjistit, že se provdala za Jakoba Krause z Kořene. Paní Katti Krausová, rozená Lappertová, je uvedena na náhrobku č. 4. Zemřela v osm hodin ráno 13. ledna 1929 v Teplé v domě č. p. 279. Jednalo se o ten samý dům, kde v roce 1914 zemřel její bratr Simon. Zemřela jako vdova ve věku 76 let. Příčinou jejího skonu byla uvedena sešlost věkem.⁴¹ Matka Simona a Kathariny Lappertových Anna skonala 6. května 1866 v Poutnově v domě č. p. 6. Pohřbena byla o dva dny později na místním hřbitově. Ve věku 40 let podlehla nákaze tyfu. Její manžel Seligman Lappert zemřel o pětadvacet let později dne 9. června 1891 v Teplé v domě č. p. 279.⁴² V tomto domě později skonala jeho syn Simon i jeho dcera Katharina, jak bylo již zmíněno. Pan Seligman Lappert zemřel ve věku 73 let na paralýzu střev.⁴³ Bratr pana Seligmanna Samuel Lappert, který s ním je uveden v padesátých letech devatenáctého století jako spoluvlastník domu č. VI, je uveden na náhrobku č. 23. Pan Samuel Lappert zemřel 30. března 1906 v Mnichově u Mariánských Lázní v domě č. p. 27. V den svého skonu byl stár 92 let a dva měsíce. Za příčinu jeho úmrtí byla označena sešlost věkem.⁴⁴ Jeho manželka Anna, rozená Löwy, je uvedena na náhrobku č. 11. Zemřela v 8. listopadu 1898 v Mnichově u Mariánských Lázní v domě č. p. 27, tedy v tom samém domě, kde o osm let později skonala její manžel. Ve věku 88 let byla stižena mrtvicí.⁴⁵ Manželé Samuel a Anna Lappertovi jsou uvedeni v zápisu poutnovské matriky oddávajících z 29. dubna 1880, kdy se konal sňatek jejich syna Leopolda s Karolínou Funkensteinovou.⁴⁶ Syn Leopold je dále v poutnovských matrikách zemřelých uváděn jako matrikář.⁴⁷ Manželka Leopolda Lapperta Karolína zemřela 12. září 1915 v Mnichově u Mariánských Lázní v domě č. p. 27. Jedná se o ten samý objekt, kde skonali její tchýně a tchán. Pohřbena byla o dva dny později na hřbitově v Poutnově. Skonala ve věku 67 let a za příčinu úmrtí je uvedeno ochrnutí mozku.⁴⁸ Pan Leopold Lappert nebyl ve zmíněných matrikách zemřelých nalezen a nebyl nalezen ani jeho náhrobek na hřbitově v Poutnově. Zmíníme zde ještě několik údajů o Jakobovi a Anně Krausových, kteří byli s poutnovskou rodinou Lappertů přímo příbuzensky spjati. Dcera Seligmanna a Anny Lappertových Katharina byla provdána za Jakoba Krause, jak už bylo uvedeno. V poutnovské matrice oddaných se však nepodařilo nalézt záznam o jejich sňatku. Pan Jakob Kraus pocházel z Kořene. Zemřel 31. května 1924 v Teplé v domě č. 260. Pohřben byl 2. června na poutnovském hřbitově, kde se jeho jméno nachází na náhrobku č. 6. Pan Kraus skonala v 71 letech na zánět ramenního kloubu.⁴⁹ Manželům Jakobovi a Katharině Krausovým se 6. června 1884 v Teplé narodilo děvčátko Anna.⁵⁰ Bohužel ve věku 4 let 16. května 1888 zemřelo.⁵¹ Příčina jejího úmrtí zatím nebyla přesně zjištěna, jelikož se doposud nepodařilo správně přečíst a přeložit úřední záznam. Dívenka Anna Krausová je uvedena na náhrobku č. 19.

40 NA Praha, HBMA 1676, Matrika narozených 1840-1867.

41 NA Praha, HBMA 1675, Matrika zemřelých 1896-1931.

42 NA Praha, HBMA 1677, Matrika zemřelých 1866-1909.

43 Tamtéž.

44 Tamtéž.

45 Tamtéž.

46 NA Praha, HBMA 1677, Matrika oddaných 1865-1911.

47 Tamtéž, Matrika zemřelých 1866-1909.

48 NA Praha, HBMA 1675, Matrika zemřelých 1896-1931.

49 Tamtéž.

50 NA Praha, HBMA 1676, Matrika narozených 1865-1913.

51 NA Praha, HBMA 1677, Matrika zemřelých 1866-1909.

Druhou rodinou, kterou zde pro názornou ukázkou příbuzenských vztahů představujeme, jsou Fischerovi, rovněž z Poutnova. Pan Ferdinand Fischer, jenž je uveden na náhrobku č. 35., zemřel 29. dubna 1867 v Poutnově v domě č. p. I. O dva dny později byl pohřben na místním hřbitově. Skonal ve věku 82 let na údajnou sešlost věkem.⁵² Pan Ferdinand Fischer žil v Poutnově v domě č. p. I. Tento dům stál v západní části návsi, na císařském otisku stabilního katastru je označen číslem 34 a červenou barvou. Jeho rozloha byla 20 sáhů čtverečních. Tento objekt byl označen i č. p. II a stavebně sousedil s domem na stabilním katastru označeném číslem 33. V roce 1793 žil pan Ferdinand Fischer v jedné čtvrtině domu č. p. I společně se svými rodiči Israelem a Lisabeth Fischerovými. Otec Israel byl drobným obchodníkem.⁵³ V roce 1839 domy č. p. I a II vlastnil pan Ferdinand Fischer společně se Salomonem Strausem. O dvacet let později v roce 1859 pan Ferdinand Fischer je uveden jako jediný majitel domu č. p. I. V druhé polovině devatenáctého století v Poutnově pravděpodobně vedl židovskou náboženskou obec. Soudíme tak z toho, že je podepsán v úředním protokole jako vlastník budovy, kde stávala synagoga.⁵⁴ O panu Ferdinandovi dále víme, že byl dvakrát ženatý. První manželka Rosalia, která je uvedena na náhrobku č. 45, zemřela ve svých 60 letech 30. června 1854 v Poutnově v domě č. p. I. Pochována byla 2. července na místním hřbitově. Příčinou jejího skonu byla údajná sešlost věkem.⁵⁵ Druhá manželka Judith byla dcerou Nathana Fischera z Arnoltova u Sokolova a paní Theresie, rozené Kastner, z Drmoulu u Plané. Svatba pětadesátiletého pana Ferdinanda s osmatřicetiletou Judith se konala 7. února 1855 v Chodové Plané. Svatební obřad vykonal rabín Adam Wunder z Chodové Plané.⁵⁶ Svědkové této události byli pánové Leopold Strauß a David Picker z Poutnova.⁵⁷ Z tohoto manželského svazku vzešel syn Moritz, který se narodil 10. ledna 1856 v Poutnově v domě svého otce.⁵⁸ Pan Moritz Fischer je uveden na náhrobku číslo 7. O něm víme, že 4. května roku 1930 v Teplé spáchal sebevraždu. Za místo nálezu zemřelého je označen Sladkovský rybník. Druhý den 5. května v půl jedenácté bylo jeho tělo ohledáno lékařem Dr. Tumpachem. Pohřben byl 6. května na poutnovském hřbitově.⁵⁹

Opuštěné židovské hřbitovy v krajině Karlovarského kraje jsou leckdy jedinou dochovanou památkou na židovskou společnost, která zde žila několik století. Dokumentací hřbitovů a studiem archivních dokumentů je možné alespoň částečně přiblížit rodinné a majetkové vztahy v těchto židovských obcích, jak bylo ukázáno na předložených příkladech dvou rodin. Získávají se tím i zajímavé informace o dalších židovských komunitách v blízkém a vzdáleném okolí. Lze tím i částečně zjistit údaje o členech židovských obcí i potom, co jejich původní náboženská obec zanikla. Podaří-li se zdokumentovat všechny zbylé hmotné i nehmotné památky židovských komunit, pak bude možné lépe poznat historii obyvatel, kteří po staletí byli součástí místní kultury tohoto kraje.

52 NA Praha, HBMA 1676, Matrika zemřelých 1840-1895.

53 M. WASKOVÁ, J. Boháček, c. d., s. 113.

54 NA Praha, SK DUPLIKAT, Seznam katastrálních archů pro veškeré držitele pozemnosti v obci Pauten.

55 NA Praha, HBMA 1676, Altesschwäche, Matrika zemřelých 1840-1895.

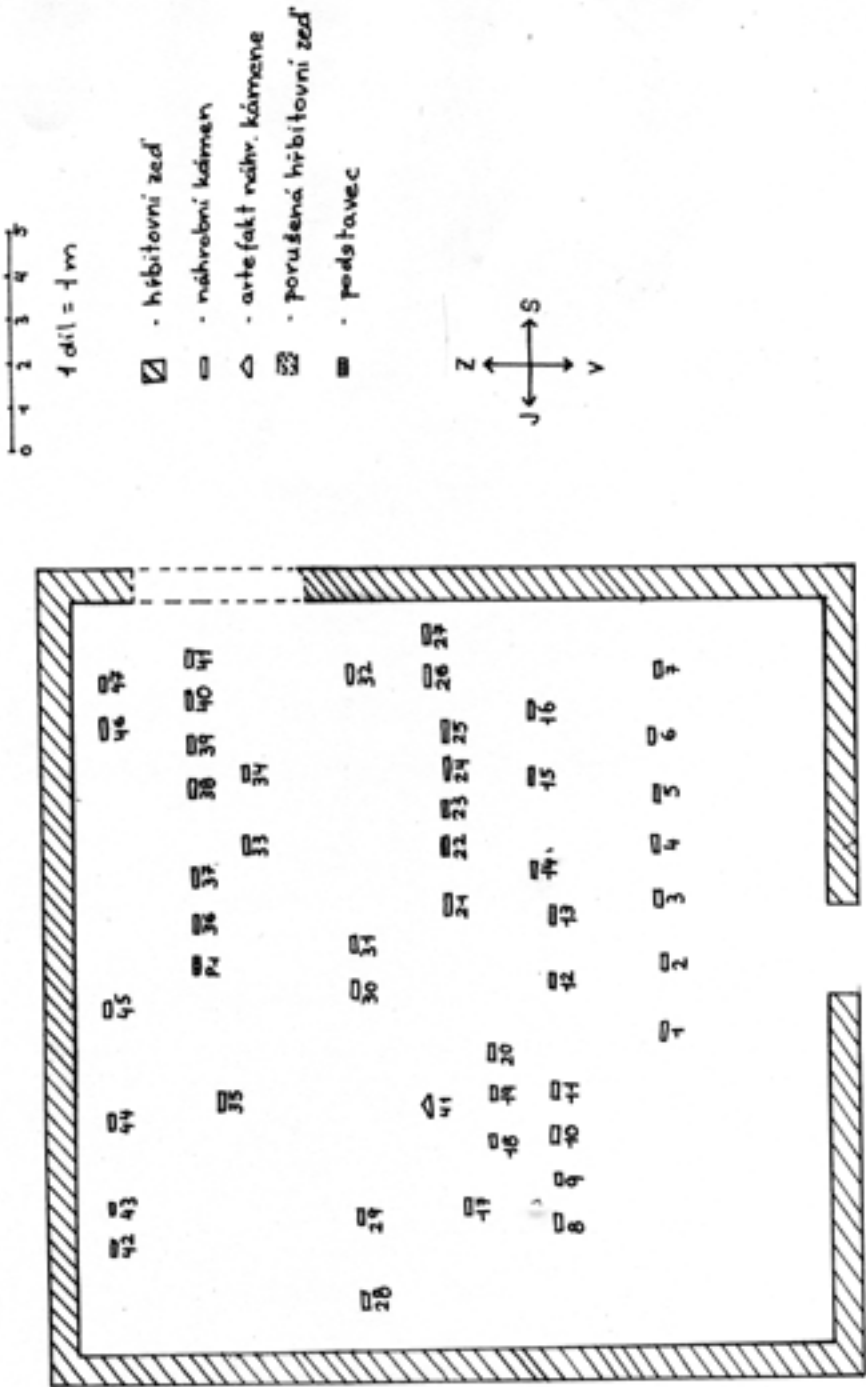
56 Rabín Adam Wunder působil v Chodové Plané v letech 1847 až 1861, Jiří FIEDLER, Václav Fred CHVÁTAL, Židovské památky Tachovska, Plánska a Stříbrska, Domažlice 2008, s. 74.

V matrice oddaných 1840-1867 je uveden jako oddávající rabín Adam, jehož příjmení lze jen velice obtížně rozpoznat. Podle některých zřetelných písmen, je ale možné toto příjmení přečíst jako Wunder. Dále je zde uvedeno, že pocházel z Chodové Plané. Proto lze předpokládat, že se jedná o výše uvedeného rabína. Na Praha, HBMA 1676, Matrika oddaných 1840-1867.

57 Tamtéž.

58 Tamtéž, Matrika narozených 1840-1867.

59 NA Praha, HBMA 1675, Matrika zemřelých 1896-1931.

Plánek židovského hřbitova v Poutnově.

01 SIMON LAPPERT

פ"נ	Zde je uložen
... הנכבד איש יקר ערן הה"ר ctěný muž, drahocenný vážený pán
יל בן הה"ר יקיר לאפפערט ז"ל	(JL), syn váženého pana Jekaira Lapperta, jeho památka je nám ku požehnání,
... בשם טוב ביום י"ט אב תרע"ה....	... v dobrém jménu, v den 19. avu 674
ונקבר בכבוד גדול	a pohřben ve veliké váženosti.
תנצב"ה	Buď jeho duše svázána ve svazku života.
Hier ruht Herr	Zde odpočívá pan
SIMON LAPPE.....	Simon Lappe...
aus Tepl	z Teplé
gestorben am 11. August	zemřel 11. srpna
im 65. Jahre seine....	v 65. roce jeho
...segensreichen Leben	požehnaného života

Náhrobek Simona Lapperta.

Náhrobek pana Simona Lapperta se nachází v první řadě v blízkosti původního vchodu. Kámen je zachován jen z části, parametry tohoto torza jsou 85x21x50 centimetrů. Přední část kamene je hladce vybroušena. Text na kameni je bilingvní, v horní části je hebrejštiny v dolní němčina. Vzhledem k poškození náhrobku chybí i část textu. Písmo na zachovalé části kamene je v současné době v dobré kvalitě a lze jej přečíst bez obtíží. Ve třetím řádku hebrejského textu je ve jméně Lappert místo písmene „ajn“ ף písmeno „cadek“ ך. Jedná se pravděpodobně o chybu kameníka nebo zadavatele této stély. Náhrobní kámen mohl být dříve umístěn v jiné části hřbitova.

04 KATTI KRAUS

פ"מ
 האשה החשובה והמחוללה
 מרת אבלה בת ה"ר יקוב
 ז"ל מתה ביום א' ב' שבט
 תרפ"ט ל"ב ק
 תנצב"ה

Zde je uložena
 žena vážená a chvályhodná,
 paní Abla, dcera váženého pana Jaakova,
 její památka je nám ku požehnání,
 zemřela v neděli 2. švatu
 689 malého počtu
 Buď její duše svázána ve svazku života.

Hier ruht Frau
 Katti Kraus
 geb. Lappert
 gest. im 76 Lebensjahre
 am 13. Januar 1929 in Tepl
 Friede ihrer Asche

Zde odpočívá paní
 Katti Kraus,
 rozená Lappert
 zemřela v 76 letech života
 13. ledna 1929 v Teplé.
 Pokoj jejímu popelu!

Náhrobek Katti Krausové.

Náhrobní kámen paní Katti Kraus se nachází v první řadě v blízkosti původního vchodu. Jedná se o funkční typ stély a její parametry jsou 124x56x17 centimetrů. Horní část je ukončena obloukem, jenž je zdobený ve dvou řadách drobnými kruhovými ornamenty s dírkou uprostřed. Text je bilingvní, v hebrejštině a němčině. Písmo je stále zřetelné a čitelné. Ve třetím řádku je uvedeno, že byla dcerou Jaakova, pravděpodobně se jedná o chybu, protože podle matrik byl jejím otcem Seligmann Lappert náhrobek č. 1, a manželem Jakob Kraus náhrobek č. 6. Náhrobek je umístěn na dvou postavicích, jeden je vysoký čtyřicet centimetrů a jeho základna je nepatrně širší než náhrobek. Druhý podstavec je vysoký deset centimetrů a jeho základna je o necelých dvacet centimetrů širší než podstavec nad ním. Na druhý podstavec navazují kamenné články vytvářející prostor hrobu o rozměrech 170x60 centimetrů.

06 JAKOB KRAUS

פ"נ
 איש אמונים הולך תמים
 ימעשיו היו טובים ושלמים
 נתן צדקה לעניים ולאבונים
 ועלה בשם טוב השמים
 פה יעקב בן הח"ר יקותיאל
 קרויס ז"ל מת ביום ש"ק כ"ז אייר
 תרפ"ד ל'
 תנצב"ה

Zde je uložen
 muž věrný, kráčel bezúhonně,
 jeho skutky byly dobré a dokonalé,
 dával milodary nešťastným a chudým
 a odebral se v dobrém jménu nebesům.

Zde Jaakov, syn váženého Jakotiala
 Kraus, ať je jeho památka ku požehnání,
 zemřel v den svatého šabatu 27. ijaru
 684 malého počtu.
 Buď jeho duše svázána ve svazku života.

Hier ruht Herr	Zde odpočívá
Jakob Kraus	Jakob Kraus
aus Tepl	z Teplé,
gest. im 71 Lebensjahre	zemřel v 71 letech života,
am 31. Mai 1924	31. května 1924.
..... seiner Asche! jeho popelu!

Náhrobek Jakoba Krause.

Náhrobek pana Jakoba Krause je umístěn v první řadě v severovýchodní části hřbitova a jedná se o funkční typ. Rozměry náhrobního kamene jsou i s podstavcem 178x56x17 centimetrů. Horní část je ukončena obloukem, jenž je zdobený ve dvou řadách drobnými kruhovými ornamenty s dírkou uprostřed, podobně jako u náhrobku č. 4. Text je bilingvní, v hebrejštině a němčině. Spodní část německého nápisu je narušena erozí kamene.

07 MORITZ FISCHER

מ"ד Zde je uložen.

Hier ruht	Zde odpočívá
Moritz	Moritz
Fischer	Fischer
geb. a. 10. Jänner 1858	narozen 10. ledna 1858,
gest. a. 4. Mai 1930	zemřel 4. května 1930
F. S. A.	F. S. A.

Náhrobek Katti Krausové.

Náhrobek pana Moritze Fischera je poslední v první řadě a nachází se v blízkosti severní zdi. Maceva je funkčního typu a svými rozměry 60x40,5x17 centimetrů patří k nejmenším na hřbitově. Náhrobní kámen je ukončen jednoduchým obloukem, jehož lícní strana je sbroušena. Polovina textu a tenká ozdobná obruba kolem něj jsou vybarveny zlatě. Nápis je čitelný. Podstavec je vysoký třicet centimetrů a jeho základna je nepatrně větší než náhrobek.

11 ANNA LAPPERT

פ"ט
 ב' אשה חצנוא מרת הנה
 בת גיעלע אשת ה' שמאל
 לאפפערט מפויטען מתה
 ביום כ"ג מרחשון ש' תרנ"ט
 לפ"ק תנצב"ה

Zde je uložena
 vážená žena, skromná, paní Hana
 dcera Gela, manželka váženého Šemuela
 Lapperta z Poutnova, zemřela
 v den 23. marchešvanu roku 659
 malého počtu. Buď její duše svázána ve
 svazku života.

Anna Lappert
 gest. 8. November 1898
 Ruhe Ihre Asche!

Anna Lappert
 zemřela 8. listopadu 1898
 Pokoj jejímu popelu!

Sein Leben war der Arbeit und
 der Fursorge um die Seinen
 gewidmet.

Její život byla práce a
 starost a tomu se
 věnovala.

Náhrobek Anny Lappertové.

Náhrobek paní Anny Lappert se nachází ve druhé řadě v jihovýchodní části hřbitova. Maceva je funkčního typu o rozměrech 80x47x20,5 centimetrů. Horní část je ukončena jednoduchým obloukem s postraními plochami, obloukem a postraními plochami, přičemž levá je uražena. Text je bilingvní, v hebrejštině a němčině, a po celém obvodu kamene je ohraničen úzkou linkou. Eroze kamene značně znesnadňuje četbu nápisu. Ve druhém řádku ve slově skromná – avnex, je místo písmene ajn א, písmeno alef א. Jedná se pravděpodobně o chybu kameníka nebo zadavatele zakázky. Náhrobek stojí na malém širokém podstavci, na nějž byl pravděpodobně umístěn později, původní poloha kamene je neznámá.

19 ANNA KRAUS

פ"מ	Zde je uložena
זה מצבה בעבה	tato maceva Beby,
קריום בת כ"ה יעקב	
קריום	Kraus, dcera váženého Jaakova
ממעפל	Krause
מתה כיום ו' סיון בשנת	z Teplé,
תרמ"ח לפ"ק	zemřela v den 6. sivanu v roce
תנצב"ה	648 malého počtu.
	Buď její duše svázána ve svazku života.

Anna Kraus	Anna Kraus
Tepl gst. 16. Mai 1888	Teplá, zemřela 16. května 1888.
Ruhe Sanft!	Odpočivej v pokoji!

Náhrobek Anny Krausové.

Náhrobní kámen Anny Kraus se nachází ve třetí řadě v jihovýchodní části hřbitova. Tato stéla je funkčního typu s rozměry 124 x 39 x 18 centimetrů i s podstavcem. Náhrobek je ukončen rozšířeným obloukem, který je na přední straně ozdoben malými prolamovanými výstupky. Na levém okraji jsou dva výstupky poškozeny. Reliéfní obruba lemuje většinu textu, jenž je převážně v hebrejštině. Nápis „Odpočivej v pokoji!“ je umístěn ve spodní části kamene.

23 SAMUEL LAPPERT

נפטר ביום שק ה' ניסן ונק' ביום
 ב' תרס"ו לפ"ק
 פ"נ
 צדיק באמונתו היה הוא היקר כ"ה
 שמואל בן משה יהודה לאפפערט
 מאינווישיל איש תם וישר הלך תמים

ופעל צרק ירא אלקים כל ימיו
 ומת בשיבה טובה והלך בשם טוב

תנצב"ה

Zemřel o svatém šabatu 5. nisanu a
 pohřben druhý den 666 malého počtu
 Zde je uložen

vznešený ve své víře, drahocenný, vážený
 Šemuel, syn Mošeho Jehudy Lapperta
 z Einsiedlu. Muž vzácný a přímý kráčel
 bezúhonně.

konal samou spravedlivost, bohobojný po
 všechny své dny
 a skonal v požehnaném věku a odešel v
 dobrém jménu.

Buď jeho duše svázána ve svazku života.

Hier ruht
 Herr

Samuel Lappert
 aus Einsiedl
 gestorbert im 30. März 1906
 im 93 Lebensjahre
 -nečitelné-

Zde odpočívá
 pán

Samuel Lappert
 z Mnichova u Mar. Lázní,
 zemřel 30. března 1906
 v 93 letech svého života
 -nečitelné-

Náhrobek Samuela Lapperta.

Náhrobek pana Samuela Lapperta se nachází ve třetí řadě v severovýchodní části hřbitova. Maceva je funkčního typu o rozměrech 65x40x17 centimetrů. Horní část je ukončena jednoduchým obloukem s malými plochami po stranách. Text je bilingvní, v hebrejštině a němčině. Eroze kamene znesnadňuje četbu a na některých místech ji dokonce znemožňuje. Navíc písmo v hebrejštině je vytesáno velmi drobným písmem, a proto také z tohoto důvodu je interpretace textu velmi obtížná. Náhrobek je v současné době povalen.

35 FERDINAND FISCHER

ביום כ"ז ניסן בשנת תרכ"ז V den 27. nisanu v roce 627.

פ"נ	Zde je uložen.
הלך בדרך כל ארץ	Kráčel cestami vší země
ויאסף אל עמיו	a připojil se k lidu svému.
איש תם וישר	Muž dokonalý a přímý,
ירא ה' ונדיב לב	bohabojný a ušlechtilého srdce,
-kámen je rozlomen-	-kámen je rozlomen-
פישר מק"ק פויטנען	Fišer ze svaté obce Poutnov.
תנצב"ה	Buď jeho duše svázána ve svazku života.

Náhrobek Ferdinanda Fischera.

Náhrobní kámen pana Ferdinanda Fischera se nachází v šesté řadě v jihozápadní části hřbitova. Stéla je funkčního typu o rozměrech 65x45 x 13 centimetrů. Horní část je zakončena obloukem a po jeho stranách jsou malé plochy. Hebrejský text je ohraničen reliéfní úzkou reliéfní obrubou. Kámen ve spodní třetině byl rozlomen, nyní je maltovým pojivem opět spojen. Z tohoto důvodu je sedmý řádek nečitelný. Zbytek nápisu na náhrobku je v zachovalém stavu. Náhrobek je umístěn na nízkém podstavci.

45 ROSALIA FISCHER

Rojzin gst. den 30. Juni 1854
פ"נ

Rojzina zemřela 30. června 1854
Zde je uložena

האשה הצנועה
מ' ריזל אשת כה ר'
קפמן פישער מפויטן
אשר נאספה אל עמה
ביום א' וי"ו תמוז בשנת
תריד לפ"ק
תנצב"ה

žena ctnostná,
paní Rejzl, manželka váženého pana
Kopmana Fišera z Poutnova.
Byla připojena ke svému lidu

v neděli 6. tamuzu roku
614 malého počtu.

Buď její duše svázána ve svazku života.

Náhrobek Rosalie Fischerové.

Náhrobek paní Rosalie Fischer se nachází v sedmé řadě uprostřed, od západní zdi je vzdálen půl metru. Jedná se o macevu funkčního typu o rozměrech 57 x 41 x 13,5 centimetrů. Horní část je zakončena obloukem do jedné třetiny z celé výšky kamene. Bilingvní text, v němčině a hebrejštině, je ohraničen ze shora a ze stran úzkou reliéfní obrubou. Dvě třetiny hebrejského nápisu je stále vybarven černě. Ostatní část textu je narušena erozí kamene, především německý nápis v němčině v první řádce, který lze přečíst jen s velkými obtížemi.

RESÜMEE

Der Judenfriedhof in Patten (Poutnov)

Lukáš Svoboda

Auf Feldern beim kleinen Dorf Patten befindet sich ein kleiner jüdischer Friedhof, der das einzige erhaltene Denkmal darstellt, das an die örtliche jüdische Kommune erinnert. Patten liegt in der Karlsbader Region in der Nähe der Stadt Tepl (Teplá). Die erste Erwähnung über diesen Ort findet man in einem Stadtprivileg aus dem Jahre 1399 für Petschau (Bečov), in dem ein gewisser Adreas von Patten (Pawten) aufgeführt ist. Das Pattener Gut gehörte im 16. und 17. Jh. dem Kloster Tepl. Im Jahre 1843 gewann Graf Adalbert Deym Patten und hatte es bis zu seinem Tod 1863 inne. Vom Jahre 1865 bis zum Anfang des 20. Jh. besaß das Dorf die Adelsfamilie Beaufort Spontin.

Juden ließen sich wahrscheinlich gegen Ende des 18. Jh. in Patten nieder, und in dieser Zeit sollte auch eine Synagoge gebaut werden. Im ausgehenden 19. Jh. lebten dort neun Judenfamilien und weitere 53 Einwohner. Die jüdische Gemeinde hatte damals einen eigenen Lehrer, einen gewissen Isack Wolf. In der Synagoge wurden die Schule, die Matzenbäckerei, die Wohnung des Lehrers und auch die Mikwe untergebracht. Nach dem Jahre 1867, als die sog. Dezemberverfassung in Kraft trat, durch die der sämtlichen jüdischen Bevölkerung der Monarchie alle Freiheiten und Rechte garantiert wurden, zogen viele Juden aus Patten in die benachbarte Stadt Tepl. Im Jahre 1880 lebten in Patten 488 Einwohner, davon nur noch 15 Juden. In demselben Jahr erlosch auch die örtliche Judengemeinde. Anfang des 19. Jh. wurde kein jüdischer Einwohner mehr in Evidenz geführt. Die Synagoge wurde 1915 abgerissen.

Der jüdische Friedhof liegt 1,5 km nordöstlich vom Dorf und weist einen Grundriss von 18 x 18 m auf. Mit einer Fläche von 324 m² gehört er zu den kleinsten jüdischen Friedhöfen in Böhmen und Mähren. Zur Zeit gibt es dort 47 Grabsteine. Alle Grabsteine wurden dokumentiert, d.h. nummeriert, gemessen und fotografiert. Bei 31 Grabsteinen war es möglich, die darauf stehenden Texte abzuschreiben und anschließend ins Tschechische zu übersetzen. Die dadurch erworbenen Namen und Todesdaten konnten dann mit den Eintragungen über die Todesfälle, Eheschließungen und Geburten in den Pattener Personenstandsbüchern verglichen werden. Anhand dieser Angaben ist es gelungen, wertvolle Informationen über einige dort bestattete Personen und ihre Familienmitglieder zu gewinnen. Außerdem wurde festgestellt, dass die ansässigen jüdischen Einwohner direkte Bindungen an andere Kommunen in Böhmen, insbesondere an die jüdischen Gemeinden in der heutigen Karlsbader und Pilsener Region, hatten. Es handelte sich um die Gemeinden in Arnitzgrün (Arnoltov), Petschau (Bečov nad Teplou), Dürmaul (Drmoul), Kuttentplan (Chodová Planá), Ober Kozolup (Horní Kozolupy), Karlsbad (Karlovy Vary), Kurschin (Kofen), Labant bei Tachau (Labuť u Tachova), Luck bei Luditz (Luka u Žlutic), Einsiedl bei Mareinbad (Mnichov u Mariánských Lázní), Plan (Planá), Polná u Havlíčkova Brodu, Neustadt bei Tachau (Stráž u Tachova) und andere.

"Ve sborníku Krajského muzea Karlovarského kraje 2006 u článku Lukáše Svobody Židovský hřbitov v Krásné Lípě došlo k faktografické chybě, a to záměny čísel stavebních parcel na císařských otiscích s čísly popisnými domů v obci. Tato chyba byla již opravena a celý opravený článek lze nalézt na webových stránkách www.kmkk.cz a www.kvmuz.cz."